

Punainen Risti

Yleissopimus tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä [YK:n aseopimus 1980](1 artiklan muutos vuodelta 2001 huomioitu).

Genevessä 10.10.1980 tehty sopimus on tullut Suomen osalta voimaan 2.12.1983 (SopS 64/1983). Sopimus on voimassa 108 valtiossa (6.1.2009).

Genevessä 21.12.2001 tehty yleissopimuksen muutos (1 artiklan muutos) on tullut Suomen osalta voimaan 22.12.2004 (SopS 102 – 103/2004). Muutos on voimassa 64 valtiossa (6.1.2009).

**Sodassakin
on säännöt.**

Yleissopimus tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä [YK:n asesopimus 1980] (1 artiklan muutos vuodelta 2001 huomioitu)

Korkeat sopimuspuolet,

jotka palauttavat mieleen, että jokaisen valtion velvollisuutena on Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti pidäytyä kansainvälisissä suhteissaan voimakeinojen käytöstä tai niillä uhkaamisesta minkään valtion täysivaltaisuutta, alueellista koskemattomuutta tai poliittista riippumattomuutta vastaan tai menettelemästä muulla Yhdistyneiden Kansakuntien tarkoitusperien kanssa ristiriidassa olevalla tavalla,

palauttavat edelleen mieleen siviiliväestön suojelemista vihollisuuksien vaikutuksilta koskevan yleisen periaatteen,

nojautuvat siihen kansainvälisen oikeuden periaatteeseen, että aseellisen selkkauksen osapuolien oikeus valita sodankäyntimenetelmänsä ei ole rajoittamaton, sekä periaatteeseen, joka kieltää luonteeltaan sellaisten aseiden, ammusten, tarvikkeiden ja sodankäyntimenetelmien käytön, jotka aiheuttavat liiallisia vammoja tai tarpeetonta kärsimystä,

palauttavat myös mieleen, että sellaisten sodankäyntimenetelmien käyttäminen on kiellettyä, joiden tarkoituksena on aiheuttaa tai joiden voidaan olettaa aiheuttavan laajoja, pitkäaikaisia ja vakavia ympäristövahinkoja,

vahvistavat vakaana tahtonaan olevan, että tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen tai muiden kansainvälisten sopimusten ulkopuolelle jäävissä tapauksissa siviiliväestö ja taistelijat ovat aina vakiintuneeseen tapaan, humanisuuden periaatteisiin ja julkisen omantunnon vaatimukseen perustuvien kansainvälisen oikeuden periaatteiden suojeluksessa ja niiden vaikutusvallan alaisia,

haluavat osaltaan edistää kansainvälisen jännityksen lientymistä, asevarustelukilpailun lopettamista ja valtioiden välisen luottamuksen lisäämistä ja täten kaikkien kansojen pyrkimystä elää rauhassa,

tunnustavat, että on tärkeää jatkaa kaikkia ponnisteluja, jotka saattavat myötävaikuttaa tiukassa ja tehokkaassa kansainvälisessä valvonnassa tapahtuvan yleisen ja täydellisen aseidenriisunnan edistymiseen,

vahvistavat tarpeen jatkaa aseellisissa selkkauksissa sovellettavan kansainvälisen oikeuden säännösten kokoamista ja asteittaista kehittämistä,

haluavat kieltää tiettyjen tavanomaisten aseiden käytön tai sitä edelleen rajoittaa ja uskovat, että tällä alalla saavutetut myönteiset tulokset voivat helpottaa varsinaisia aseidenriisuntaneuvotteluja tällaisten aseiden valmistuksen, varastoinnin ja leviämisen lopettamiseksi,

korostavat, että kaikkien valtioiden ja varsinkin sotilaallisesti merkittävien valtioiden on suotavaa tulla tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen osapuoliksi,

pitävät mielessä, että Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous ja Yhdistyneiden Kansakuntien aseidenriisuntakomissio voivat päättää tutkia kysymystä tähän yleissopimukseen ja sen liitteenä oleviin pöytäkirjoihin sisältyvien kieltojen ja rajoitusten alan laajentamisesta,

pitävät edelleen mielessä, että aseidenriisuntakomitea voi päättää harkita lisätoimiin ryhtymistä tiettyjen tavanomaisten aseiden käytön kieltämiseksi tai rajoittamiseksi,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Soveltamisala (Artikla muutettu SopS 103/2004)

1. Tätä yleissopimusta ja siihen liittyviä pöytäkirjoja sovelletaan sodan uhrien suojelemiseksi 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyille Geneven yleissopimuksille yhteisessä 2 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa, mukaan luettuina näiden yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 1 artiklan 4 kappaleen tarkoittamat tilanteet.

2. Niiden tilanteiden lisäksi, joita tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetaan, tätä yleissopimusta ja siihen liittyviä pöytäkirjoja sovelletaan 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyille Geneven yleissopimuksille yhteisessä 3 artiklassa tarkoitettuihin tilanteisiin. Tämä yleissopimus ja siihen liittyvät pöytäkirjat eivät koske sisäisiä levottomuuksia ja jännitystiloja, kuten mellakoita tai yksittäisiä ja satunnaisia väkivaltaisuuksia ja muita vastaavan luonteisia tekoja, joita ei katsota aseellisiksi selkkauksiksi.

3. Jokainen selkkauksen osapuoli on velvollinen noudattamaan tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen kieltoja ja rajoituksia korkean sopimuspuolen alueella sattuvissa aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä.

4. Mihinkään tämän yleissopimukseen tai siihen liittyvien pöytäkirjojen määräykseen ei saa vedota tarkoituksena vaikuttaa valtion riippumattomuuteen tai sen hallituksen velvollisuuteen kaikin laillisin keinoin ylläpitää tai palauttaa yleinen järjestys valtioon tai puolustaa kansallista eheyttä tai valtion alueellista koskemattomuutta.

5. Mihinkään tämän yleissopimuksen tai siihen liittyvien pöytäkirjojen määräykseen ei saa vedota oikeutuksena puuttua mistään syystä, välittömästi tai välillisesti korkean sopimuspuolen alueella tapahtuvaan aseelliseen selkkaukseen tai sellaisen korkean sopimuspuolen sisäisiin tai ulkoisiin asioihin.

6. Tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen määräysten soveltaminen selkkauksen osapuoliin, jotka eivät ole tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen hyväksyneitä korkeita sopimuspuolia, ei muuta nimenomaisesti tai epäsuorasti niiden tai kiistanalaisen alueen oikeudellista asemaa.

7. Tämän artiklan 2–6 kappaleen määräykset eivät vaikuta sellaisten pöytäkirjojen soveltamiseen, jotka on hyväksytty myöhemmin kuin 1 päivänä tammikuuta 2002 ja joissa mahdollisesti sovelletaan näitä määräyksiä sellaisenaan tai poiketaan niistä kokonaan tai osittain.

2 artikla

Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin

Minkään tässä yleissopimuksessa tai siihen liittyvissä pöytäkirjoissa ei saa tulkita heikentävän muita aseellisissa selkkauksissa sovellettavan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden korkeille sopimuspuolille asettamia velvoitteita.

3 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa kahdentoista kuukauden ajan 10. päivästä huhtikuuta 1981 lähtien.

4 artikla

Ratifiointi, hyväksyminen tai liittyminen

1. Allekirjoittajavaltioiden on ratifioitava tai hyväksyttävä tämä yleissopimus. Jokainen valtio, joka ei ole allekirjoittanut tätä yleissopimusta, voi liittyä siihen.

2. Ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjat on talletettava tallettajan huostaan.

3. Ilmoitukset suostumuksesta noudattaa jotakin tähän yleissopimuksen liittyvistä pöytäkirjoista ovat valinnaisia kullekin valtiolle sillä edellytyksellä, että kyseinen valtio tallettaessaan ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa ilmoittaa tallettajalle suostumuksensa noudattaa kahta tai useampaa näistä pöytäkirjoista.

4. Valtio voi milloin hyvänsä tätä yleissopimusta koskevan ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan talletettuaan ilmoittaa tallettajalle suostumuksensa noudattaa jotakin sellaista tähän yleissopimukseen liittyvää pöytäkirjaa, joka ei vielä sido sitä.

5. Jokainen pöytäkirja, joka sitoo korkeaa sopimuspuolta, on tuon sopimuspuolen suhteen tämän yleissopimuksen erottamaton osa.

5 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua kahdenkymmenennen ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivästä.

2. Jokaisen valtion osalta, joka tallettaa ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa kahdenkymmenennen ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivän jälkeen, tämä yleissopimus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun kyseinen valtio on tallettanut ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

3. Jokainen tähän yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun kaksikymmentä valtiota on ilmoittanut suostumuksestaan sitoutua noudattamaan sitä tämän yleissopimuksen 4 artiklan 3 tai 4 kappaleen mukaisesti.

4. Jokaisen valtion osalta, joka ilmoittaa suostumuksestaan noudattaa tähän yleissopimukseen liittyvää pöytäkirjaa sen jälkeen, kun kaksikymmentä valtiota on ilmoittanut suostumuksestaan sitä noudattaa, pöytäkirja tulee voimaan kuusi kuukautta sen jälkeen, kun kyseinen valtio on ilmoittanut suostumuksestaan.

6 artikla

Levittäminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat niin rauhan aikana kuin aseellisen selkkauksen sattuessa levittämään tätä yleissopimusta ja niitä siihen liittyviä pöytäkirjoja, joihin ne ovat sitoutuneet, maissaan mahdollisimman laajalti ja erityisesti sisällyttämään ne sotilaskoulutusohjelmiinsa, jotta nämä asiakirjat tulevat tutuiksi niiden asevoimissa.

7 artikla

Sopimussuhteet tämän yleissopimuksen voimaantullessa

1. Kun yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja ei sido yhtä selkkauksen osapuolta, ne osapuolet, joita tämä yleissopimus ja kyseinen siihen liittyvä pöytäkirja sitoo, pysyvät keskinäisissä suhteissaan sidottuina siihen.
2. Jokaista korkeaa sopimuspuolta sitoo tämä yleissopimus ja jokainen siihen liittyvä pöytäkirja, joka sen osalta on voimassa, kaikissa 1 artiklan tarkoittamissa tilanteissa jokaisen sellaisen valtion suhteen, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuolena tai jota kyseinen siihen liittyvä pöytäkirja ei sido, mikäli viimeksi mainittu hyväksyy tämän yleissopimuksen tai kyseisen pöytäkirjan ja soveltaa niitä ja ilmoittaa tästä tallettajalle.
3. Tallettajan tulee tiedottaa kaikille korkeille asianomaisille sopimuspuolille viipymättä kaikista tämän artiklan 2 kappaleen mukaisista ilmoituksista.
4. Tätä yleissopimusta ja siihen liittyviä, korkeaa sopimuspuolta sitovia pöytäkirjoja sovelletaan 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen sodan uhrien suojelua koskevien yleissopimusten lisäpöytäkirjan 1 artiklan 4 kappaleessa tarkoittamassa korkeaan sopimuspuoleen kohdistuvassa aseellisessa selkkauksessa:

a) milloin korkea sopimuspuoli on myös lisäpöytäkirjan osapuolena ja pöytäkirjan 96 artiklan 3 kappaleen tarkoittama viranomainen on sitoutunut soveltamaan Geneven yleissopimuksia ja I lisäpöytäkirjaa mainitun lisäpöytäkirjan 96 artiklan 3 kappaleen mukaisesti ja sitoutuu soveltamaan tätä yleissopimusta ja asianomaisia liitteinä olevia pöytäkirjoja kyseisessä selkkauksessa; tai

b) milloin korkea sopimuspuoli ei ole I lisäpöytäkirjan osapuolena ja edellä a-kohdassa mainittu viranomainen hyväksyy Geneven yleissopimusten ja tämän yleissopimuksen velvoitteet sekä asianomaiset liitteenä olevat pöytäkirjat ja soveltaa niitä tuossa selkkauksessa. Tällainen hyväksyminen ja soveltaminen vaikuttavat selkkauksen suhteen seuraavasti:

i) Geneven yleissopimukset sekä tämä yleissopimus ja asianomaiset siihen liittyvät pöytäkirjat tulevat selkkauksen osapuolten osalta voimaan välittömin vaikutuksin;

ii) mainittu viranomainen saa samat oikeudet ja velvoitteet kuin Geneven yleissopimusten, tämän yleissopimuksen ja asianomaisten siihen liittyvien pöytäkirjojen osapuolena oleva korkea sopimuspuoli; ja

iii) Geneven yleissopimukset, tämä yleissopimus ja asianomaiset siihen liittyvät pöytäkirjat sitovat yhtäläisesti kaikkia selkkauksen osapuolia.

Korkea sopimuspuoli ja viranomainen voivat myös sopia, että ne hyväksyvät Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan velvoitteet ja soveltavat niitä vastavuoroisuuden pohjalta.

8 artikla

Tarkastaminen ja muutokset

1.

a) Jokainen sopimuspuoli voi milloin hyvänsä tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen ehdottaa muutoksia siihen tai johonkin siihen liittyvään sopimuspuolta sitovaan pöytäkirjaan. Kaikista muutosehdotuksista tulee ilmoittaa tallettajalle, jonka on tiedotettava niistä kaikille korkeille sopimuspuolille ja pyydettävä näiden näkemykset siitä, pitäisikö kutsua koolle konferenssi ehdotusta käsittelemään. Mikäli vähintään kahdeksastatoista korkeasta sopimuspuolesta koostuva enemmistö niin sopii, tallettaja kutsuu viipymättä koolle konferenssin, johon kutsutaan kaikki korkeat osapuolet Valtiot, jotka eivät ole tämän yleissopimuksen osapuolia, kutsutaan konferenssiin huomioitsijoiksi.

b) Tällainen konferenssi voi sopia muutoksista, jotka on hyväksyttävä ja jotka tulevat voimaan samalla tavalla kuin tämä yleissopimus ja siihen liittyvät pöytäkirjat sillä edellytyksellä, että vain korkeat sopimuspuolet saavat hyväksyä yleissopimuksen muutokset ja että vain ne korkeat sopimuspuolet, joita tietty yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja sitoo, saavat hyväksyä pöytäkirjan muutokset.

2.

a) Jokainen korkea sopimuspuoli voi milloin hyvänsä tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen ehdottaa muita sellaisten tavanomaisten aseiden lajeja koskevia lisäpöytäkirjoja, jotka eivät kuulu nykyisten pöytäkirjojen piiriin. Kaikista tällaisista lisäpöytäkirjaehdotuksista on ilmoitettava tallettajalle, jonka tulee tiedottaa niistä kaikille korkeille sopimuspuolille tämän artiklan 1 kappaleen a-kohdan mukaisesti. Mikäli vähintään kahdeksastatoista korkeasta sopimuspuolesta koostuva enemmistö niin sopii, tallettaja kutsuu viipymättä koolle konferenssin, johon kutsutaan kaikki valtiot.

b) Tällainen konferenssi voi, kaikkien konferenssissa edustettuina olevien valtioiden osallistuessa täysivaltaisesti asian käsittelyyn, sopia lisäpöytäkirjoista, jotka on hyväksyttävä samalla tavalla kuin tämä yleissopimus, liitettävä siihen ja jotka tulevat voimaan tämän yleissopimuksen 5 artiklan 3 ja 4 kappaleen määräysten mukaisesti.

3.

a) Jos tämän artiklan 1 kappaleen a-kohdan tai 2 kappaleen a-kohdan mukaista konferenssia ei ole kutsuttu koolle kymmenen vuoden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta, jokainen korkea sopimuspuoli voi pyytää tallettajaa kutsuma koolle konferenssin, johon kaikki korkeat sopimuspuolet kutsutaan

tarkastelemaan tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen soveltamisalaa ja toteutumista sekä käsittelemään tätä yleissopimusta tai olemassa olevia pöytäkirjoja koskevia muutosehdotuksia. Valtiot, jotka eivät ole tämän yleissopimuksen osapuolia, kutsutaan konferenssiin huomioitsijoiksi. Konferenssi voi sopia muutoksista, jotka on hyväksyttävä ja jotka tulevat voimaan tämän artiklan 1 kappaleen b-kohdan mukaisesti.

b) Tällaisessa konferenssissa voidaan myös käsitellä kaikkia ehdotuksia lisäpöytäkirjoiksi, jotka koskevat olemassa olevien pöytäkirjojen piiriin kuulumattomia tavanomaisten aseiden lajeja. Kaikki konferenssissa edustettuina olevat valtiot voivat osallistua täysivaltaisesti ehdotusten käsittelyyn. Jokainen lisäpöytäkirja on hyväksyttävä samalla tavalla kuin tämä yleissopimus, liitettävä siihen ja tulee voimaan tämän yleissopimuksen 5 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaisesti.

c) Tällainen konferenssi voi harkita, onko määrättävä kutsuttavaksi jonkin korkean sopimuspuolen pyynnöstä koolle uusi konferenssi siinä tapauksessa, että tämän artiklan 3 kappaleen a-kohdassa mainitun ajan kuluttua ei ole kutsuttu koolle tämän artiklan 1 kappaleen a-kohdan tai 2 kappaleen a-kohdan mukaista konferenssia.

9 artikla

Irtisanominen

1. Jokainen sopimuspuoli voi sanoa irti tämän yleissopimuksen tai siihen liittyvän pöytäkirjan ilmoittamalla tästä tallettajalle.
2. Irtisanominen tulee voimaan vasta vuoden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen irtisanomisesta. Jos kuitenkin kyseisen vuoden päättyessä irtisanoutuva korkea sopimuspuoli on jossakin 1 artiklan tarkoittamassa tilanteessa, tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen velvoitteet sitovat osapuolta edelleen aseellisen selkkauksen tai miehityksen päättymiseen saakka ja joka tapauksessa siihen saakka, kun aseellisessa selkkauksessa sovellettavan kansainvälisen oikeuden säännösten suojaaman henkilön lopulliseen vapauttamiseen, kotiuttamiseen tai uudelleen sijoittamiseen liittyvät toimet on saatettu päätökseen sekä sellaisessa tapauksessa, että tähän yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja sisältää sellaisia tilanteita koskevia määräyksiä, joissa kyseisellä alueella ovat Yhdistyneiden Kansakuntien joukot tai sen lähetystöt suorittavat rauhanturvaamis-, tarkkailu- tai vastaavia toimia, näiden toimien päättymiseen saakka.
3. Tämän yleissopimuksen irtisanomisen katsotaan koskevan myös kaikkia siihen liittyviä pöytäkirjoja, jotka sitovat irtisanomisen antanutta korkeaa sopimuspuolta.
4. Irtisanomisella on vaikutus vain irtisanovaan korkeaan sopimuspuoleen nähden.
5. Irtisanominen ei vaikuta irtisanoutuvalle korkealle sopimuspuolelle aseellisen selkkauksen johdosta jo tullessiin velvoitteisiin tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen mukaisesti ennen tämän irtisanomisen voimaantuloa suoritetun teon suhteen.

10 artikla

Tallettaja

1. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimii tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen tallettajana.
2. Tavanomaisten tehtäviensä lisäksi tallettajan tulee tiedottaa kaikille valtioille:
 - a) 3 artiklan mukaisista tämän yleissopimuksen allekirjoittamisista;
 - b) 4 artiklan mukaisista tämän yleissopimuksen ratifiointia, hyväksymistä tai siihen liittymistä koskevien asiakirjojen tallettamisista;
 - c) 4 artiklan mukaisista ilmoituksista, jotka koskevat suostumusta noudattaa tähän yleissopimukseen liittyviä pöytäkirjoja;
 - d) tämän yleissopimuksen ja kunkin siihen liittyvän pöytäkirjan 5 artiklan mukaisista voimaantulopäivistä; sekä
 - e) 9 artiklan mukaan vastaanotetuista irtisanomisilmoituksista ja niiden voimaantulopäivistä.

11 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale siihen liittyvine pöytäkirjoineen, joiden arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan tallettajan huostaan, joka toimittaa sen oikeiksi todistetut jäljennökset kaikille valtioille.